X. ДЕМОГРАФИК ҲОЛАТ

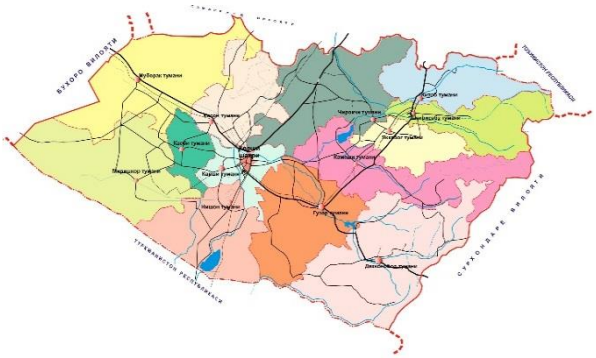

Қашқадарё вилояти 1926 йилда ташкил топган бўлиб, Ўзбекистон Республикасининг маъмурий-ҳудудий бирлиги ҳисобланади.

Қашқадарё вилояти Ўзбекистон Республикасининг жанубий қисмида жойлашган бўлиб, майдони 28 567 кв. км.

Вилоятда 21 та ҚФЙ ва 748 та МФЙ жойлашган ва уларнинг ҳудудида 3280,1 минг аҳоли истиқомат қилади, аҳоли зичлиги 1 кв. км. га 114,2 кишига тўғри келади.

Қашқадарё вилояти маъмурий ҳудудий таркиби бўйича 2 та вилоятга бўйсунувчи шаҳар ва 13 та туманга бўлинган.

Қарши ва Шаҳрисабз шаҳарлари вилоятга, Ғузор, Қамаши, Қарши, Косон, Китоб, Муборак, Нишон, Чироқчи, Шахрисабз, Яккабоғ шаҳарлари туманга буйсунади.

Маъмурий маркази - Қарши шаҳри аҳолиси 275,0 минг киши.

Қашқадарё вилояти Туркманистон ва Тожикистон давлатлари билан чегарадош, умумий давлат чегараси 313,2 км. бўлиб, улардан Туркманистон Республикаси билан 253,3 км, Тожикистон Республикаси билан 59,9 км.

Чегара ҳудуди

Қашқадарё вилояти Самарқанд вилояти билан (276 км), Қарши вилояти билан (98,3 км), Навоий вилояти билан (12,5 км), Сурхондарё вилояти билан (193,8 км), Тожикистон Республикаси билан (59,9 км) ва Туркманистон Республикаси билан (253,3 км).

Қашқадарё вилоятининг қўшни давлатлар билан чегарадош ҳудудлари (жами 313,2 км) ҳақида.

Қашқадарё вилояти Туркманистон Республикаси билан жами 253,3 км. чегарадош

Шундан, Нишон тумани **75,7** км чегара ҳудуди **Туркманистон Республикаси**нинг Лебап вилояти Туркманбоши этирафи тумани билан;

Деҳқонобод тумани **75,9** км. Чегара ҳудуди **Туркманистон Республикаси**нинг Лебап вилояти Чоршанбе ва Дўстлик туманлари билан;

Миришкор тумани **79,5** км. чегара ҳудуди **Туркманистон Республикаси**нинг Лебап вилояти Хўжанбас тумани билан;

Ғузор тумани **22,2** км. чегара ҳудуди Туркманистон **Республикаси**нинг Чоржў вилояти Давлатли тумани Сардоба жамоа хўжалиги Чурдул қишлоғи билан чегарадош ҳисобланади.

Шунингдек, вилоят **Тожикистон Республикаси** билан жами **59,9** км. чегарадош

Шундан, Шаҳрисабз туманининг **18,5** км. чегара ҳудуди **Тожикистон Республика**сининг Сўғд вилояти Панжикент тумани Роғич ва Мағён қишлоқлари билан;

Китоб туманининг **41,4** км. чегара ҳудуди **Тожикистон Республикаси**нинг Сўғд вилояти Панжикент тумани билан чегарадош.

Дастлабки маълумотларга кўра, 2020 йилнинг 1 январь ҳолатига вилоятда доимий аҳоли сони 3280,1 минг кишини ташкил қилди ва йил бошидан 67,0 минг кишига ёки 1,2 фоизга кўпайди.

Доимий аҳоли сони[1)]
(*2020 йил 1 январь ҳолатига, минг киши)*

	Ташкил топган сана	*Жами аҳоли*	*шу жумладан:*	
			шаҳар аҳолиси	*қишлоқ аҳолиси*
Вилоят бўйича:	**1926 йил**	**3280,1**	**1410,3**	**1869,8**
шаҳарлар:				
Қарши	13.05.1926 й.	275,0	275,0	-
Шаҳрисабз	16.05.2017 й.	139,3	139,3	-
туманлар:				
Ғузор	29.09.1926 й.	203,4	47,9	155,5
Деҳқонобод	31.08.1971 й.	146,9	27,9	119,0
Қамаши	31.12.1964 й.	270,7	64,2	206,5
Қарши	01.10.1931 й.	247,3	90,6	156,7
Косон	29.09.1926 й.	284,4	149,1	135,4
Китоб	25.12.1968 й.	263,8	98,4	165,4
Миришкор	25.04.2003 й.	119,2	44,9	74,3
Муборак	13.09.1978 й.	86,5	68,7	17,8
Нишон	06.03.1975 й.	152,3	92,5	59,8
Касби	15.10.1970 й.	195,9	75,3	120,5
Чироқчи	22.02.1926 й.	410,2	97,7	312,5
Шаҳрисабз	29.09.1926 й.	221,9	53,2	168,7
Яккабоғ	29.09.1926 й.	263,3	85,6	177,7

[1)]дастлабки маълумот

Вилоят бўйича аҳоли сони
(2020 йил 1 январь ҳолатига)

3261,2 минг киши

2019 йил бошидан 67,0 минг кишига кўпайди ёки 1,2 % га ўсди

Шаҳар аҳолиси сони 1410,3 минг киши

(жамига нисбатон 43,0 %)

Қишлоқ аҳолиси сони 1869,8 минг киши

(жамига нисбатон 57,0 %)

Эркаклар ва аёллар
(2020 йил 1 январь ҳолатига)

Эркаклар 1657,6 минг киши

(жамидан 50,5 %)

Аёллар 1622,5 минг киши

(жамидан 49,5 %)

Ҳудудлар кесимида доимий аҳоли сонининг тақсимланиши
(2020 йил 1 январь ҳолатига, минг киши дастлабки маълумот)

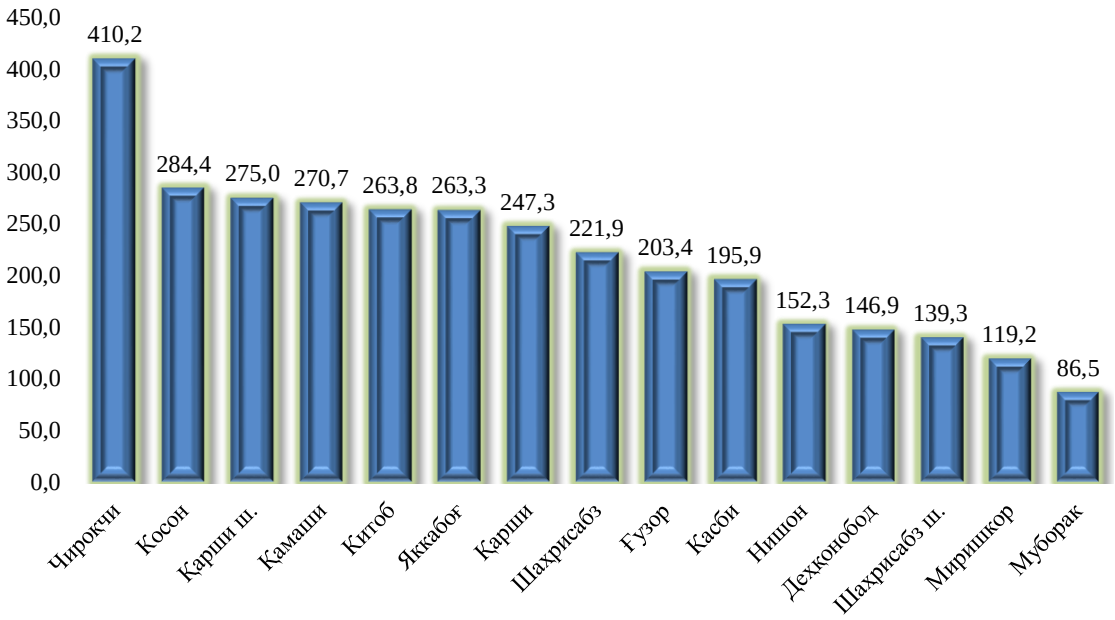

Туманлар кесимида доимий аҳоли сонининг ўтган йилнинг шу даврига нисбатан таққосланиши

	2019 йил 1 январь ҳолатига	*2020 йил 1 январь ҳолатига*	*Ўтган йилга нисбатан ўсиш суръати, %*
Вилоят бўйича:	**3213,1**	**3280,1**	**102,1**
шаҳарлар			
Қарши ш.	270,7	275,0	101,6
Шаҳрисабз ш.	137,1	139,3	101,6
туманлар:			
Ғузор	199,2	203,4	102,1
Деҳқонобод	143,8	146,9	102,2
Қамаши	264,8	270,7	102,2
Қарши	241,9	247,3	102,2
Косон	278,3	284,4	102,2
Китоб	259,2	263,8	101,8
Миришкор	116,8	119,2	102,1
Муборак	84,8	86,5	102,0
Нишон	148,6	152,3	102,5
Касби	191,8	195,9	102,1
Чироқчи	399,8	410,2	102,6
Шаҳрисабз	218,4	221,9	101,6
Яккабоғ	257,9	263,3	102,1

2019 йил январь-декабрда аҳолининг табиий ҳаракати

	киши			*ҳар 1000 кишига*	
	2018 йил январь-декабрь	*2019 йил январь-декабрь*	*ўсиш, камайиш*	*2018 йил январь-декабрь*	*2019 йил январь-декабрь*
Туғилганлар	81919	86599	4680	25,8	26,7
Ўлганлар	13023	12731	-292	4,1	3,9
Табиий ўсиш	68896	73868	4972	21,7	22,8
Никоҳлар	31594	31175	-419	9,9	9,6
Ажралишлар	1626	1567	-59	0,5	0,5

2019 йил январь-декабрь ойларида туғилиш

(вилоят бўйича жами 86,6 мингта бола туғилган)

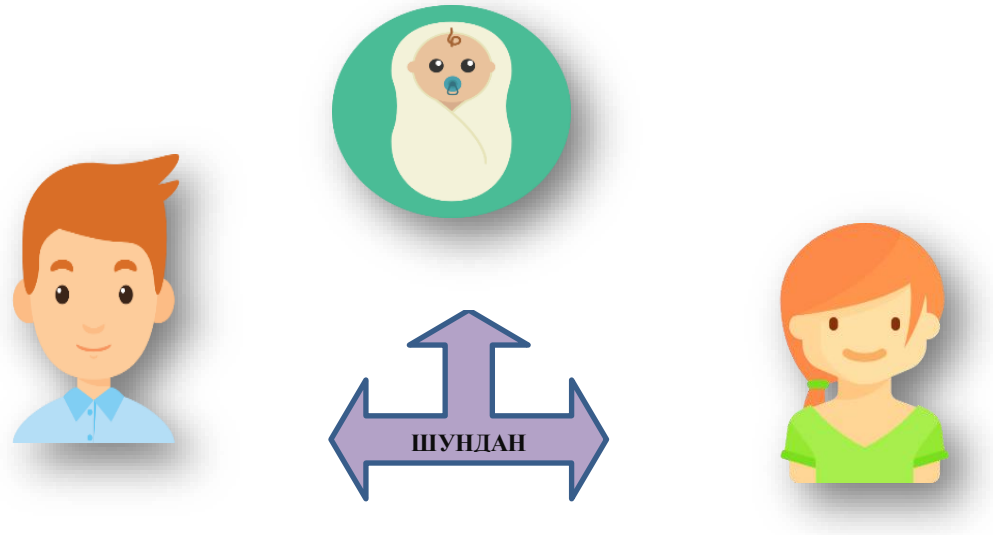

Ўғил болалар
44,1 минг нафар

Қизлар болалар
42,5 минг нафар

Туғилиш даражаси. 2019 йилнинг январь-декабрь ойларида туғилганлар сони 86599 кишини ташкил қилди ва 2018 йилнинг шу даврига (81919 киши) нисбатан 4680 тага кўпайди. Туғилиш коэффициенти мос равишда 26,7 промиллени ташкил қилди.

Туғилиш даражасининг ўсиши вилоятнинг Қарши шаҳри (18,7 дан 21,3 промиллега), Қамаши (26,6 дан 29,5 промиллега), Косон (25,8 дан 27,3 промиллега), камайиш Чироқчи туманида (32,8 дан 31,6 промиллега), Шаҳрисабз шаҳрида (23,9 дан 23,3 промиллега) кузатилди.

Ўлим даражаси. 2019 йилнинг январь-декабрь ойларида ўлганлар сони 12731 кишини ташкил қилди ва 2018 йилнинг шу даврига (13023 киши) нисбатан -292 тага камайди. Мос равишда ўлим коэффициенти 3,9 промиллени ташкил қилди. (2018 йил январь-декабрь ойларида 4,1 промилле).

2019 йил январь-декабрь ойларида аҳолининг табиий ҳаракати

(ҳар 1000 аҳолига нисбатан промилле)

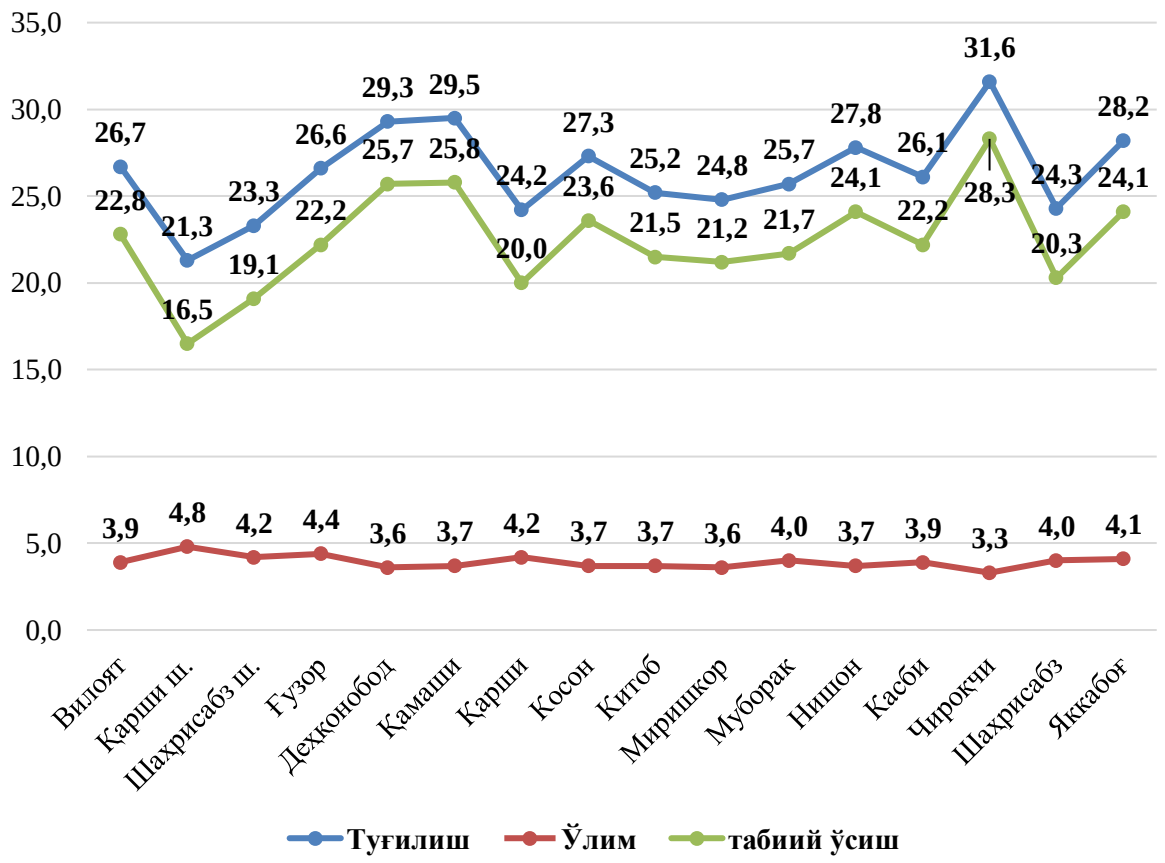

Ўлганлар сонининг камайиши Чироқчи (3,8 дан 3,3 промиллега), Ғузор (4,8 дан 4,4 промиллега), Қамаши тумани (4,1 дан 3,7 промиллега), Миришкор (3,9 дан 3,6 промиллега), Яккабоғ (4,5 дан 4,1 промиллега), Касби (4,2 дан 3,9 промиллега) туманларида кузатилди.

Вафот этганлар умумий сонидан 58,6 фоизи қон айланиш тизими касалликларидан; 9,1 фоизи ўсимта касалликларидан; 6,2 фоизи овқат ҳазм қилиш органлари касалликларидан; 4,3 фоизи нафас олиш органлари касалликларидан; 6,0 фоизи бахтсиз ҳодиса, заҳарланиш ва жароҳатлардан вафот этган.

Дастлабки маълумотларга кўра, 2019 йилнинг январь-декабрь ойларида бир ёшга тўлмаган 673 та болалар ўлими кузатилди.

Бир ёшгача ўлган болаларнинг умумий сонидан 56,6 фоизи перинатал даврда юзага келадиган ҳолатлардан; 21,7 фоизи нафас олиш органлари касалликларидан; 6,8 фоизи туғма аномалиялардан вафот этган.

Асосий ўлим сабаблари таркиби, %да

(2019 йил январь-декабрь ойларида)

Аҳолининг табиий ҳаракати коэффициентлари
(2019 йил январь-декабрь ойларида, 1000 аҳоли сонига)

	Туғилганлар		*Ўлганлар*		*Аҳолининг табиий ўсиши*	
	2018 йил январь-декабрь	*2019 йил январь-декабрь*	*2018 йил январь-декабрь*	*2019 йил январь-декабрь*	*2018 йил январь-декабрь*	*2019 йил январь-декабрь*
Вилоят бўйича:	**25,8**	**26,7**	**4,1**	**3,9**	**21,7**	**22,8**
шаҳарлар:						
Қарши	18,7	21,3	4,3	4,8	14,4	16,5
Шаҳрисабз	23,9	23,3	4,0	4,2	19,9	19,1
туманлар:						
Ғузор	25,3	26,6	4,8	4,4	20,5	22,2
Деҳқонобод	28,6	29,3	3,8	3,6	24,8	25,7
Қамаши	26,6	29,5	4,1	3,7	22,5	25,8
Қарши	22,7	24,2	4,4	4,2	18,3	20,0
Косон	25,8	27,3	3,7	3,7	22,1	23,6
Китоб	25,1	25,2	3,8	3,7	21,3	21,5
Миришкор	25,2	24,8	3,9	3,6	21,3	21,2
Муборак	25,1	25,7	4,2	4,0	20,9	21,7
Нишон	26,7	27,8	3,9	3,7	22,8	24,1
Касби	24,8	26,1	4,2	3,9	20,6	22,2
Чироқчи	32,8	31,6	3,8	3,3	29,0	28,3
Шаҳрисабз	23,1	24,3	4,2	4,0	18,9	20,3
Яккабоғ	27,6	28,2	4,5	4,1	23,1	24,1

Никоҳлар ва ажралишлар. 2019 йилнинг январь-декабрь ойларида ФҲДЁ органларида 31175 та никоҳлар ва 1567 та ажралишлар рўйхатга олинди. Минг аҳолига нисбатан 9,6 промилле никоҳ (2018 йилнинг тегишли даврида 9,9 промилле) ажралишлар 0,5 промилле (2018 йилнинг тегишли даврида 0,5 промилле) тўғри келади.

2019 йил январь-декабрь ҳолатига никоҳ ва ажрим коэффициенти

(ҳар 1000 аҳолига нисбатан промилле)

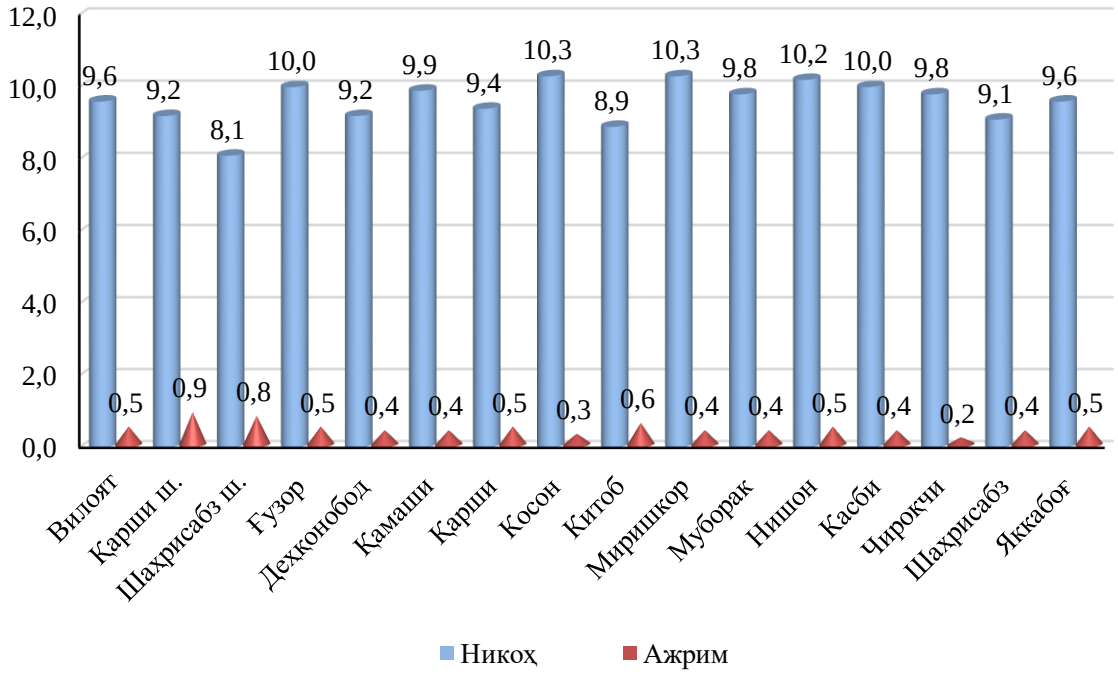

Никоҳ тузиш коэффициентининг сезиларли даражада ўсиши Косон (9,5 дан 10,3 промиллега), Миришкор (10,0 дан 10,3 промиллега), камайиш Қамаши (10,8 дан 9,9 промиллега), Нишон (11,7 дан 10,2 промиллега), Деҳқонобод (10,2 дан 9,2 промиллега), Касби (10,5 дан 10,0 промиллега), Яккабоғ (10,5 дан 9,6 промиллега) туманларда кузатилди.

Тузилган никоҳлар ва никоҳдан ажралишлар сони
(2019 йил январь-декабрь ойларида, бирлик)

	Тузилган никоҳлар		*Никоҳдан ажралишлар*	
	2018 йил январь-декабрь	*2019 йил январь-декабрь*	*2018 йил январь-декабрь*	*2019 йил январь-декабрь*
Вилоят бўйича:	**31594**	**31175**	**1626**	**1567**
шаҳарлар:				
Қарши	2311	2520	289	254
Шаҳрисабз	1113	1126	102	114
туманлар:				
Ғузор	2020	2014	95	92
Деҳқонобод	1445	1341	50	53
Қамаши	2824	2655	117	112
Қарши	2279	2311	109	124
Косон	2627	2894	96	97
Китоб	2369	2319	169	157
Миришкор	1152	1210	55	50
Муборак	859	843	39	35
Нишон	1719	1537	68	68
Касби	1986	1937	72	69
Чироқчи	4070	3966	117	100
Шаҳрисабз	2148	2011	99	99
Яккабоғ	2672	2491	149	143

Туманлар кесимида 2019 йилнинг январь-декабрь ойларида никоҳлар сони,
бирлик

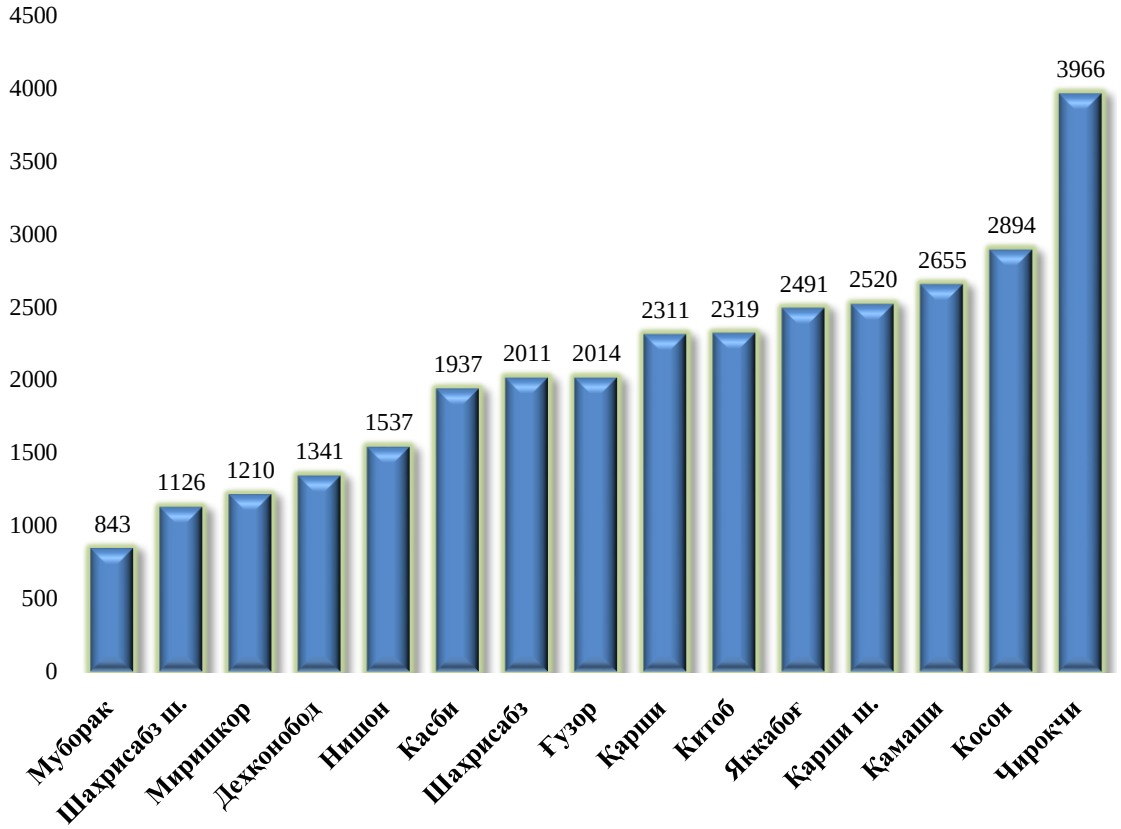

Никоҳ. Дастлабки маълумотларга кўра, туманлар бўйича энг юқори никоҳ тузиш даражаси 3966 та Чироқчи, 2894 та Косон, 2655 та Қамаши, 2491 та Яккабоғ туманлари ва 2520 та Қарши шаҳри ҳиссасига тўғри келади.

Туманлар бўйича энг кам никоҳ тузиш даражаси 843 та Муборак, 1210 та Миришкор тумани ва 1126 та Шаҳрисабз шаҳри ҳиссасига тўғри келади.

Туманлар кесимида 2019 йилнинг январь-декабрь ойларида никоҳдан ажралишлар сони бўйича тақсимланиши, бирлик

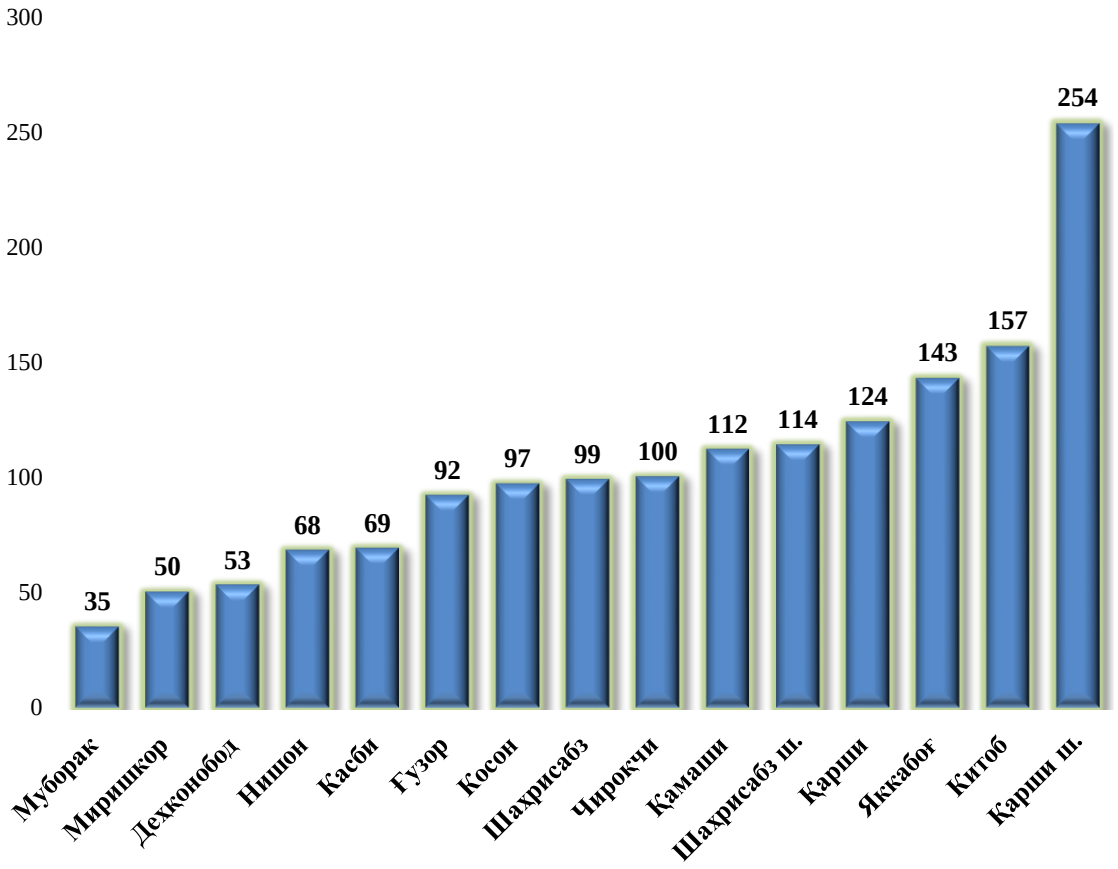

Ажрим. Дастлабки маълумотларга кўра, туманлар бўйича энг юқори никоҳдан ажралишлар даражаси 254 та Қарши шаҳри, 157 та Китоб, 143 та Яккабоғ ва 124 та Қарши туманларига тўғри келади.

Туманлар бўйича энг кам никоҳдан ажралишлар даражаси 35 та Муборак, 50 та Миришкор ва 53 та Деҳқонобод туманларига тўғри келади.

Миграция. Дастлабки маълумотларга кўра, 2019 йилнинг январь-декабрь ойларида вилоят бўйича кўчиб келганлар сони 10727 кишини, 2019 йилнинг шу давр мобайнида кўчиб кетганлар сони эса 17555 минг кишини ташкил қилди. Миграция қолдиғи минус 6,8 минг кишига (2018 йилнинг шу даврида минус 4,2 минг киши) тенг бўлди.

Энг катта минус қолдиқлар Чироқчи (минус 1,1 минг), Китоб ва Қамаши мос равишда (минус 1,0 минг) туманларида кузатилди.

2018-2019 йил январь-декабрь ойларида аҳолининг миграция кўрсаткичлари

(киши)

	Келганлар		*Кетганлар*		*Миграция салдоси*	
	2018 й. январь-декабрь	*2019 й. январь-декабрь*	*2018 й. январь-декабрь*	*2019 й. январь-декабрь*	*2018 й. январь-декабрь*	*2019 й. январь-декабрь*
Вилоят бўйича:	**11015**	**10727**	**15235**	**17555**	**-4220**	**-6828**
шаҳарлар:						
Қарши	1770	2409	2492	2625	-722	-216
Шаҳрисабз	293	344	449	749	-156	-405
туманлар:						
Ғузор	171	525	748	830	-577	-305
Деҳқонобод	327	333	817	899	-490	-566
Қамаши	569	433	1078	1436	-509	-1003
Қарши	2216	1834	1171	1257	1045	577
Косон	703	476	903	997	-200	-521
Китоб	655	512	1116	1507	-461	-995
Миришкор	224	301	540	457	-316	-156
Муборак	610	375	577	542	33	-167
Нишон	1399	1005	1036	1003	363	2
Касби	517	545	719	753	-202	-208
Чироқчи	220	238	1403	1378	-1183	-1140
Шаҳрисабз	525	684	1008	1580	-483	-898
Яккабоғ	816	713	1178	1542	-362	-829